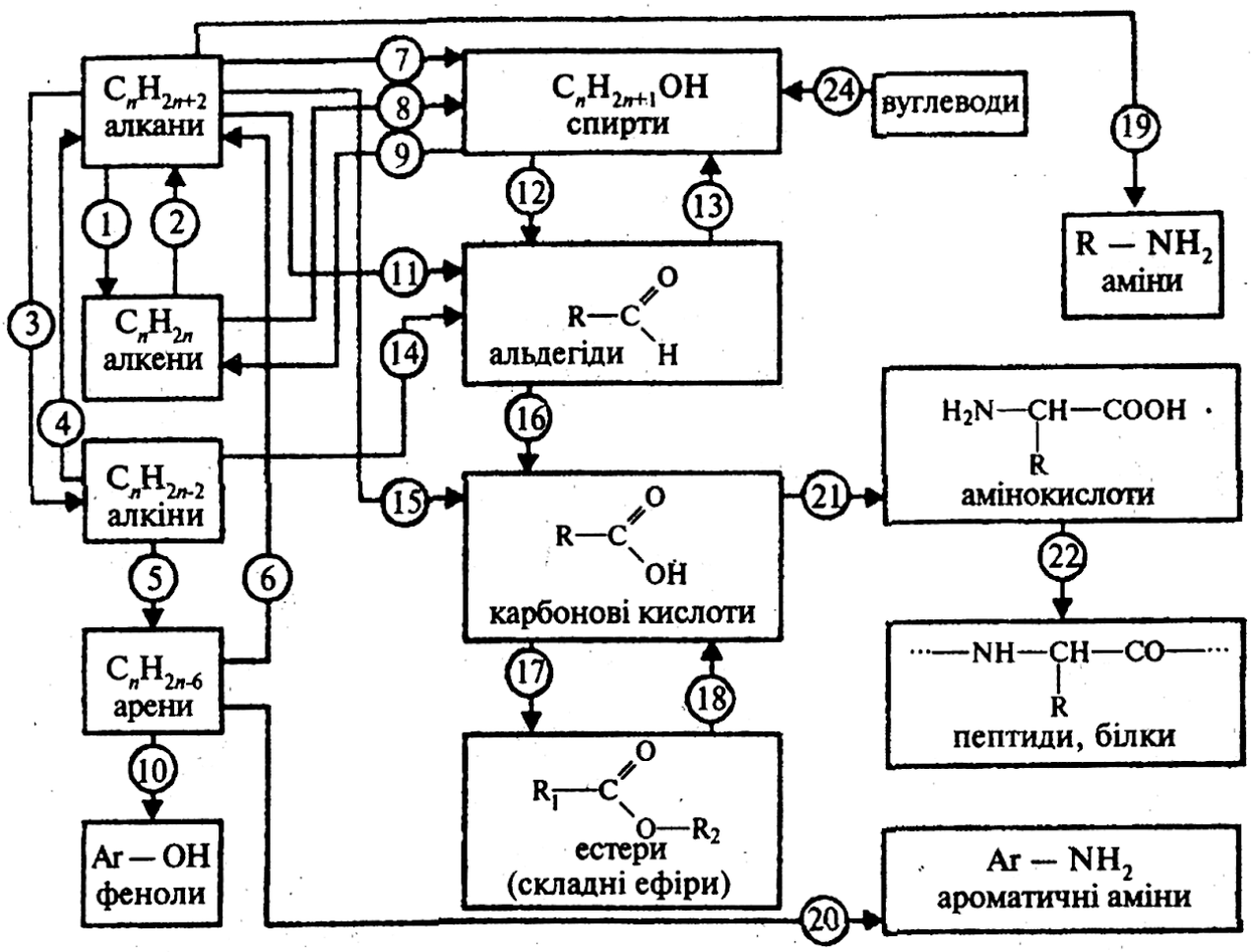
Генетичний зв'язок між вуглеводнями

1. Схема генетичного зв’язку органічних сполук

Генетичний зв’язок означає, що від речовин одного класу можна шляхом хімічних перетворень переходити до речовин інших класів.

Схема генетичного зв’язку органічних сполук виглядає наступним чином:

2. Реакції, які дозволяють переходити від одного класу органічних сполук до іншого

Розглянемо реакції, які дозволяють переходити від одного класу органічних сполук до іншого. Нумерція реакцій відповідає номерам перетворень з попередньої схеми.

1. Алкани → алкени

Дегідрування алканів до алкенів (одержання етилену з етану, *t*, кат.)

$C_2H_6 \rightarrow C_2H_4 + H_2$

2. Алкени → алкани

Гідрування алкенів до алканів (*t*, кат.)

$C_nH_{2n} + H_2 \rightarrow C_nH_{2n+2}$

3. Алкани → алкіни

Дегідрування алканів до алкінів (промислове одержання ацетилену. *t* близько 1500 °C)

$2CH_4 \rightarrow C_2H_2 + 3H_2$

4. Алкіни → алкани

Гідрування алкінів до алканів (*t*, кат.)

$C_nH_{2n-2} + 2H_2 \rightarrow C_nH_{2n+2}$

5. Алкіни → арени

Одержання бензолу з ацетилену (тримеризація ацетилену, реакція Зелінського, *t* близько 400-450 °C, активоване вугілля)

$3C_2H_2 \rightarrow C_6H_6$

6. Арени → циклоалкани

Гідрування ароматичних вуглеводнів (*t*, кат.)

$C_6H_6 + 4H_2 \rightarrow C_6H_{14}$

7. Алкани → спирти

Одержання спиртів з алканів через галогенпохідні (*hv*)

$C_2H_6 + Cl_2 \rightarrow C_2H_5Cl + HCl$

$C_2H_5Cl + KOH \rightarrow C_2H_5OH + KCl$

8. Алкени → спирти

Одержання спиртів з алкенів (гідратація алкенів, *t*, кат.)

$C_2H_4 + H_2O \rightarrow C_2H_5OH$

9. Спирти → алкени

Дегідратація спиртів (одержання алкенів, *t*, H_2SO_4)

$C_2H_5OH \rightarrow C_2H_4 + H_2O$

10. Арени → феноли

Одержання фенолу через бромбензол (*t*, $FeBr_3$)

$C_6H_6 + Br_2 \rightarrow C_6H_5Br + HBr$

$C_6H_5Br + KOH \rightarrow C_6H_5OH + KBr$

11. Алкани → альдегіди

Одержання альдегідів окисненням алканів (одержання формальдегіду окисненням метану, *t*, кат.)

$2CH_4 + O_2 \rightarrow HCHO + H_2O$

12. Спирти → альдегіди

Одержання альдегідів окисненням спиртів (*t*)

$C_2H_5OH + CuO \rightarrow CH_3COH + Cu + H_2O$

13. Альдегіди → спирти

Одержання спиртів відновленням альдегідів (*t*, кат.)

$CH_3COH + H_2 \rightarrow C_2H_5OH$

14. Алкіни → альдегіди

Одержання оцтового альдегіду гідратацією ацетилену (реакція Кучерова, *t*, Hg^{2+}, H_2SO_4)

$C_2H_2 + H_2O \rightarrow CH_3COH$

15. Алкани → карбонові кислоти

Одержання карбонових кислот окисненням алканів (*t*, кат.)

$2C_4H_{10} + 5O_2 \rightarrow 4CH_3COOH + 2H_2O$

При окисненні алканів C_4-C_8 утворюється, головним чином, оцтова кислота.

16. Альдегіди → карбонові кислоти

Окиснення альдегідів до карбонових кислот (*t*)

$CH_3COH + Ag_2O \rightarrow CH_3COOH + 2Ag$

17. Карбонові кислоти + спирти → естери

Одержання естерів (реакція етерифікації, *t*, H_2SO_4)

$CH_3COOH + C_2H_5OH \rightarrow CH_3COOC_2H_5 + H_2O$

18. Естери → солі карбонових кислот + спирти

Гідроліз (омилення) естерів, у тому числі й жирів

$CH_3COOC_2H_5 + KOH \rightarrow CH_3COOK + C_2H_5OH$

19. Алкани → аміни

Одержання амінів з алканів через галогенпохідні (*hv*)

$CH_4 + Cl_2 \rightarrow CH_3Cl + HCl$

$CH_3Cl + NH_3 \rightarrow CH_3NH_2 + HCl$

20. Арени → ароматичні аміни

Одержання аніліну з бензолу (реакція Зініна, *t* 180-230 °C, кат. Ni, Al_2O_3)

$C_6H_6 + HNO_3 \rightarrow C_6H_5NO_2 + H_2O$

$C_6H_5NO_2 + 3H_2 \rightarrow C_6H_5NH_2 + 2H_2O$

21. Карбонові кислоти → амінокислоти

Одержання амінокислот з карбонових кислот

$CH_3COOH + Cl_2 \rightarrow ClH_2C\text{-}COOH + HCl$

$Cl\text{-}CH_2\text{-}COOH + NH_3 \rightarrow NH_2\text{-}CH_2\text{-}COOH + HCl$

22. Амінокислоти → пептиди (білки)

Одержання пептидів

$NH_2\text{-}R\text{-}COOH + NH_2\text{-}R'\text{-}COOH \rightarrow NH_2\text{-}R\text{-}CO\text{-}NH\text{-}R'\text{-}COOH + H_2O$

23. Неорганічні речовини → вуглеводи

Утворення вуглеводів у процесі фотосинтезу (*hv*, хлорофіл)

$6CO_2 + 6H_2O \rightarrow C_6H_{12}O_6 + 6O_2$

24. Вуглеводи → спирти

Спиртове бродіння вуглеводів (дріжджі)

$C_6H_{12}O_6 \rightarrow 2C_2H_5OH + 2CO_2$

3. Ланцюжки перетворень

Ланцюжки перетворень — схематичне зображення послідовності хімічних реакцій, які дозволяють від одних речовин переходити до інших.

Наприклад, схема перетворення етилового спирту в організмі людини

